

K İ T A B E L E R

Prof. G. E. BEAN

Aşağıdaki yazıtlar (No. 4 hariç) 1970'te Profesör İnan tarafından Q binasında yapılan kazı sırasında bulunmuştur. Ben taşları bizzat görmedim, yalnız Profesör İnan'ın kopya, fotoğraf veya istampajlarından istifade edebildim.

1. Kaide No. I; güzel silmeli kaide; yük. 1.50, gen. 0.70, kal. 0.58. Harf yükseklği, sat. 1-5'te 42 mm., aşağıda 34 mm. (Lev. XV, 1).

Χρυσίππον Παναγῆ
Τ. Φλ. Ἀνθηστιανός
Μέμωνων τὸν ἑαυτοῦ
πάτρωνα ψηφίσματι
τῆς βουλῆς

5 Χαλκίος μὲν ἐγὼ Χρυσοῦ πεπουκασμένος
ἔνθι,

Χρυσίππου δ' ἔστακ' ἐνθάδ' ἕκατι, φίλοι,
ναὸν διστούχῳ Λατοίδι καλλιπαράῳ
τοῦτον ὅς οἰκείας ἄνετ' ἀπαὶ δαπάνας,

10 ᾧ βίος ἦν παναγῆς, ὃν Πιερίς αὐτοδί-
δακτον

θῆκ', ὃν ἀκερσιόμας ἦνεσε Λατοίδας
γράμματα πολλὰ δ' ἔλειψε περίκλυτα,
φωσὶν ὄνειαρ

15 Ἄρτεμιν ἀείσας θ' ὡς οὐ πάρος ἄλλος ἐν
ὑμνοῖς

ἄσπετον ἐκ βίβλων εὖχος ἔδωκε πάτραι.

Tercüme : Senato'nun karariyle Titus Flavius Anthesianus Memnon kendi patronu Nezh Chrysippus'un heykelini rektetti).

Ben, ey arkadaşlar, altın revnakile kaplanmış tunçtan olup burada Chrysippus şerefine durmaktayım ki, o kendi masrafı ile Leto'nun güzel yanaklı, ok

tutan kızına bu mabedi takdis etti. Hayatında nezh olan ona Müz insiyakî bir kabiliyet verdi; Leto'nun uzun saçlı oğlu onu takdir etti. Kalblerinde fazilet ve hikmet arzusu olan insanlar için nimet olarak müteaddit parlak yazılar bıraktı, ve ilâhilerinde Artemis'i evvelce hiç kimse yapmadığı şekilde terennüm edip kitaplarıyla vatanına sonsuz bir nam temin etti.

Sat. 1. Παναγῆ kelimesi, kanaatmca, başka yerde geçmiyen Panages isminin genitivus'undan ziyade sanki ikinci bir isim teşkil eden 'Nezh' anlamında bir sıfat olsa gerektir; krş. 'Adil Aristides'.

Kitabenin şiir kısmında Dorikce'nin kullanılmış olması alâka çekici bir keyfiyettir; hattâ Kremna'da şimdiye kadar bulunmuş olan sayıca az kitabelerin hiç bir başkasında geçmemektedir.

Sat. 8-9. 'Bu mabedi takdis etti'. Anlaşılan, Chrysippus'un heykeli Artemis mabedinin içine dikilmiş. Q binası bir mabet olmadığı için, taşın başka yerden getirilip burada, yanında bulunmuş olduğu söylenen Athena heykeli için tekrar kullanılmış olduğu anlaşılmaktadır. Maamafih asıl kitabesi ne silinmiş ne de gizlenmiş; bilâkis, tamamiyle yersiz olmasına rağmen, kaidenin ön tarafında açıkta bırakılmıştır.

Etken Çatı ἀνέθηκε yerine Orta Çatı ἐνθετο yazılması anormal, hattâ başka yerde geçmiyen bir hususiyettir. Keza ἀπό yerine ἀπαὶ da pek nadiren geçmektedir.

Şiir vezin bakımından iyidir. 2 ci satırdaki isimlere ve harflerin güzel şekil-

lerine, aynı zamanda Dativus haline iota'nın (sat. 10 hariç) ilâve edilmiş olmasına bakılırsa, kitabemiz büyük bir ihtimalle M. S. 2 nci yüzyılın başlangıcına atfedilebilir. Dikkat çekici bir nokta, *elasio* (hazif) işaretinin taşta muntazaman hakkedilmiş olmasıdır.

2. Kaide No. II; azami genişliği 1.30, azami kalınlığı 0.95, bütünü yükseklığı tesbit edilemeyen büyük bir kaide. Harf yük., sat. 1-2'de 72 mm., aşağıda 45 mm. (Lev. XV, 2).

τὸν Ἡρακλέα
ἢ κολωνία.
δυναδρίαϊς πενταετηρικῆ
τῶν ἀξιολογωτάτων Φλα.
5 Ἰουιδίου Φαβιανοῦ Καπιτω-
νιανοῦ Λουκίου καὶ Ῥοτει-
λιανοῦ Λογγυλιανοῦ (yaprak)
Καλλιπποῦ

Tercüme: Colonia (yani Roma müstemlekesi), pek muhterem Flavius Avidius Fabianus Capitonianus Lucius ile Rutilianus Longillianus Callippus'un penteterik duumvirlik yaptıkları senede, bu Herakles (heykelini rezetti).

Sat. 3. Görünüşe göre, *δυναδρίαϊς* kelimesindeki lüzumsuz iota harfini sonradan silmeğe kalkışılmıştır; diğer taraftan, satırın sonunda aranan sigma harfinin aslâ yazılmamış olduğu görünmektedir.

'Penteterik duumvirlik'. Bir Roma müstemlekesinde en yüksek memurlar, bir sene için tayin edilen iki duumvir idi. Her dördüncü sene devlet yortuları daha parlak bir şekilde kutlanırdı; bu senelerde vazife gören duumvir'lere daha çok önem verilirdi.

Aynı duumvir'ler aşağıda Nos. 3 ve 7'de tekrar geçmektedirler. Bu metnin No. 1'e nazaran çok daha geç bir zamana ait olduğu aşikârdır; No. 1'in yeni yerinde takriben aynı zamanda tekrar kullanılmış olması muhtemeldir.

3. Kaide No. III; yük. 1.82, azamî gen. 0.89, azamî kal. 0.74, büyük silmeli

kaide. Harf yük. sat. 1'de 65 mm., sat. 2'de 55 mm., aşağıda 30 mm. (Lev. XV, 1).

ἡ βουλή
τὸν δῆμον
δυναδρίαϊς πενταετη-
ρικῆς τῶν ἀξιολογωτά-
των (sic) Φλ. Ἰουιδ. Φαβιανοῦ
Λουκίου καὶ Ῥοτει. Λογγυλ-
[λι.]ανοῦ Καλλιπποῦ

Tercüme: (Aynı zatların) duumvirlik yaptıkları senede, Senato Halk'ın (heykelini rezetti).

Senato ile Halk'ın birbirlerinin heykellerini dikmeleri bir âdetti; örneğin bk. Side 1947 Ön Rapor 62, no. 10.

'Ροτειλιανοῦ kelimesinin çirkin kısaltması için krş. No. 5 ve (belki) 7.

4. Q binasında önceden bulunmuş, şimdi Burdur müzesinde muhafaza edilen Leto heykeli; plint üzerinde kitabe. (Lev. XX, 2).

Λ. Αἰλ. Ἰουλιανὸς ὁ ἱερεὺς ἀρχιερεὺς
κτίστης φιλό[δου]-
ξος μετὰ καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ Ῥοτει-
λίου Λο[υ]-
κίλλης καὶ τὰ ἀγάλματα ἀνέθηκαν τῇ
γλυκυτάτῃ πατρίδι

Tercüme: Rahip, başrahip, kurucu, şansever Lucius Aelius Julianus, çocukları Rutilius ve Lucilla ile birlikte, heykelleri de pek sevgili vatanına takdis etti.

ἀγάλματα kelimesinin son alpha'sı hakkâk tarafından atlanmış olup sonradan yukarıya ilâve edilmiştir.

καὶ τὰ ἀγάλματα ibaresinden, Julianus'un önceden başka bağışlarda da bulunmuş olduğu anlaşılmaktadır.

5. Kaide No. IV; yük. 1.58, gen. 0.72 (gövde kısmında); yukarı silme ile yazıtın 1 nci satırı ayrı bir taşta bulunmaktadır. Harf yük. sat. 1'de 55 mm., sat. 2'de 50 mm. (Lev. XVI, 2)

ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος
Ἰουλ. Ῥοτ. Λόνγγυλλαν

Tercüme: Senato ve Halk, Julia Rutilia Longilla('nın heykelini rektetti).

Büyük ve güzel bir kaideye itina ile yazılmış olan kitabenin bu kadar kısa oluşu, aynı zamanda da bayanın isimlerinin nahoş bir şekilde kısaltılmış olması, hayret verici bir keyfiyettir.

6. Kaide No. V; silmeli kaidenin üst kısmı, yük. 0.38, gen. 0.89, kal. 0.72. Harfleri 54 mm. yüksekliğinde kitabe iki fasceye yazılmıştır.

ἡ κολωνία
τῆν Ἀθηναίων

Tercüme: Colonia, tanrıça Athena('nın heykelini rektetti).

7. Kaide No. VI; yük. 0.82, gen. 0.63, kal. 0.40. Harf yük. 28-30 mm.

[ἡ κολω]νία
[δ] υανδρείας πενταετηρικ[ῆς]
τῶν ἀξιολωτάτων [Φλα.]
Ἀουιδ. Φαβιανοῦ Καπιτωνια-
5 [ν]οῦ Λουκίου καὶ Ῥοτειλ[ιανοῦ]
[Λο]γγιλλιανοῦ Καλλίππου

Tercüme: Colonia, pek muhterem Flavius Avidius Fabianus Capitonianus Lucius ile Rutilianus Longillianus Callippus'un penteterik duumvirlik yaptıkları senede, (ismi kaybolan birinin heykelini rektetti).

Bk. yük. Nos. 2 ve 3.

8. Kaide No. VII; basit silmeli kaide-nin üst kısmı; yük. 0.40, gen. 0.86, kal. 0.82.

τὸν Ἀπόλλωνα
ἡ κολωνία

Tercüme: Colonia, tanrı Apollo('nın heykelini rektetti).

Kopyada ΚΟΛΟΝΙΑ var; bu imlâ hatası için krş. No. 3, sat. 5.

9. Yük. 0.825, gen. 0.64, kal. 0.345 bir blok. Harf yük. 55 mm.

Büyük kapı nişi içinde bulunmuştur (Lev. XIV, 3).

[ma]ndatu L. Fabr[ici]
[V]ibia Tatia uxo[r et]
[F]abricia Lucill[a filia]
et heres ei[us]
restitu[erunt]

Tercüme: Lucius Fabricius'un emriyle, karısı Vibia Tatia ile kızı ve vârisi Fabricia Lucilla bu anıtı tamir ettiler.

Yukarıda verilen tamamlama şekli mümkün merteye kısadır; maamafih 4 ncü ve 5 nci satırların girintili yazılışına bakılırsa, yazının sağ tarafa daha çok uzanmış olması muhtemeldir; örneğin sat. 1'de bir *cognomen*, sat. 2'de uxo[r eius et], ve sat. 4'te tamir edilen şeyi gösteren kısa bir kelime tasavvur edilebilir.

Satırların başlangıç ve sonları, sol ve sağda yer alan diğer bloklar üzerine yazılmıştır.

10. Arka duvarın önünde, silmeli altıgen kaidenin üst kısmı; azamî yük. 0.81, altıgen yüzeyi 0.275-0.280. Harf yük. 35 mm. (Lev. XII, 1).

M. Ulp. Ter-
tullianum
Aquilam
c. v.
[Col. patr]ia sua
[- - - - -]ia

Tercüme: Vatani olan Colonia, mümtaz Marcus Ulpius Tertullianus Aquila('nın heykelini rektettiler).

Sat. 4. Görünüşe göre, C V, yani c(larissimum) v(irum).

11. Q binasının batı yanındaki binanın bir duvarında, yük. 0.36, gen. 0.92 dörtgen bir blok. Harf yük. 4 cm. (Lev. XVII, 1-2).

.....
c.m.f. consular (em), quae
in confectionem oeco-
basilici reliquit * XII
(yaprak) Col. patria sua

Tercüme: Vatani olan Colonia, toplantı binası için 12,000 dinar bırakmış

olan müşerref, consul ailesine mensup (ismi kaybolan bayanın heykelini rektetti).

Sat. 1. c(larissimae) m(emoriae) f(eminam). Bayanın ismi, aynı blokta olsun, başka bir blokta olsun, yukarıda durmuş olsa gerektir.

Sat. 2. Pek az geçen οικοβασιλικόν kelimesi için bk. L. Robert *Rev. Phil.* LV (1929), 138 (*SEG* IV 639); krş. *IGR* IV 1290 ve *LSJ* s.v. Mânâsı 'toplantı binası' olarak kabul edilmektedir; fakat taşın asıl yerinde değil, sadece duvarın inşası için tekrar kullanıldığına göre, kitabe adı geçen binanın nerede bulunduğu hususunda bir ipucu veremez.

Sat. 3. XII, yani 'oniki', harflerinin üzerine kısa çizgiler çizilerek XII, yani 'oniki bin' rakamı ifade edilmiştir.

12. Kapılı niş'in dışında, kaidenin üst kısmı; yumurta bandı, boncuk dizisi,

köşelerde akroterler ; içerdeki kaidelere benziyor. Yük. 0.40, gen. 0.80 (soldan kırık), kal. 0.70. Harf yük. sat. 1'de 5 cm., sat. 2'de 4.5 cm. Estampaj.

Ulpianam Eumelianam

...lianam M....m

No. 11'de accusativus halinde bir kadın ismi aranıyor; No. 12'de accusativus halinde bir kadın ismi vardır; acaba bu iki taş aynı kitabeye ait olabilir mi? Zaten harf yüksekliği uygundur; Lâtince kitabelerde, normal olarak, harflerin yüksekliği yukardan aşağıya gittikçe küçülür. Buna rağmen bu fikre yanaşamamaktayım; No. 12'deki yazının kalitesi No. 11'dekine nazaran düşük görünür, hem de taşın genişliği daha büyük olacak yerde daha küçüktür.